

УДК 796.071.4:658

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Криштанович С.В.

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

У статті проаналізовано проблеми готовності майбутніх фахівців фізичного культури і спорту до професійної діяльності, обґрунтовано теоретико-методологічні засади їх професійної підготовки, визначені основні вимоги освоєння ними вимог навчального процесу.

Ключові слова: Вища освіта, менеджер фізичної культури і спорту, теоретико-методологічні засади, навчальний процес, готовність до професійної діяльності, ринок праці.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах залучення України до загальноосвітніх соціально-економічних і культурних процесів, зокрема до європейської інтеграції в галузі освіти, постає необхідність формування у майбутніх менеджерів сфери культури і спорту готовності до їх професійної діяльності, що є важливим завданням державної освітньої політики, а також педагогічної теорії й практики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Теоретичні й практичні основи професійної підготовки майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту знайшли певне висвітлення у працях М. Віленьського, В. Видріна, І. Єрмакова, Г. Ложкіна, Л. Лубишевої, А. Матвеева, О. Петуніна, І. Омеляненка, Л. Сущенко, А. Турчака, Б. Шияна та інших. Але проведений аналіз наукової літератури дає підставу констатувати, що проблема готовності менеджерів фізичної культури і спорту до їх професійної діяльності ще не отримала належного теоретичного обґрунтування та практичної апробації.

Постановка завдання. Завдання дослідження полягає в проведенні науково-методичного аналізу проблеми та обґрунтуванні основних вимог до професійної готовності спортивних менеджерів.

Виклад основного матеріалу. Підготовка готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах до професійної діяльності набуває сьогодні винятково важливого значення [1]. Адже вона має забезпечуватися не тільки навчально-виховним процесом майбутніх фахівців, спеціальними знаннями, вміннями та навичками, а й розвитком у них компетенційних якостей особистості, його інтелектуального потенціалу, внутрішніх можливостей, інтересів, здібностей, мотиваційних і ціннісних настанов.

Слід зазначити, що дефініція «готовність фахівця» розглядалась науковцями як інтеграційна характеристика мотивації до специфіки його майбутньої діяльності, вміння реалізувати набуті професійні знання і навички, особистісні якості і творчі здібності [2, с. 31]. Формування готовності майбутніх спортивних менеджерів до професійної діяльності полягає, насамперед, у нагромадженні знань щодо їх практичної діяльності.

Зміст професійної освіти майбутнього менеджера з фізичної культури і спорту має включати ґрунтовне ознайомлення з науковою базою та технологією обраного виду діяльності, прище-

плення йому професійних практичних вмінь і навичок; надбання психологічних і моральних якостей особистості, які будуть важливими для їх роботи у визначеній сфері професійної діяльності. Необхідно акцентувати увагу на значимість професійної освіти спортивного менеджера, що обумовлена не лише майбутнім видом його роботи, але й потребами креативного ставлення до неї.

Поняття «готовність до професійної діяльності», на нашу думку, включає теоретичні знання предмета й способів діяльності, навички та вміння, формування самосвідомості, інтересу та внутрішню мотивацію до професійної діяльності і потребу в ній, надбання професійної компетенції менеджера з фізичної культури і спорту. Адже, професійна готовність є закономірним результатом фахового підготовлення, освіти й саморозвитку, дисципліни й самовиховання. Це активно-дієвий стан індивідуума, який спроможний забезпечити ефективність його майбутньої роботи.

Для того, щоб методичне забезпечення підготовки готовності менеджера фізичної культури і спорту до його професійної діяльності було ефективним, воно має враховувати характер соціального замовлення на підготовку цих компетентних, висококваліфікованих спеціалістів, цілі, принципи й зміст їх професійної підготовки, а також обов'язково містити елементи планування, контролю, аналізу та коригування педагогічного процесу як важливої умови реалізації зворотніх зв'язків між викладачем і студентом.

Згідно визначення В. Семиченко, готовність до професійної діяльності має включати:

- функціональну готовність – формування фахівцем цілей, критичне оцінювання існуючого стану, визначення пріоритетів своєї діяльності;
- внутрішню готовність, що базується на пролонгованій високій активності індивідуума щодо трудового процесу, прогнозуванні необхідності та розподілення інтелектуальних пріоритетів, волевих, мотиваційних зусиль, реалістична оцінка ймовірності здобутку життєвих успіхів через свою діяльність [3, с. 99].

Підготовка готовності фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності передбачає системну організацію навчального процесу, що має забезпечити виконання двох взаємопов'язаних вимог, а саме планомірне формування цілісної професійної діяльності й цілісної особистості, які визначаються завданнями

педагогічного процесу; переходу «від загального до особистісного» при засвоєнні змісту кожного рівня учбової дисципліни та підбору матеріалів для окремого студента відповідного переліку навчальних ситуацій.

Така підготовка готовності спортивних менеджерів до їх професійної діяльності має забезпечуватися засвоєнням ними широкого спектру професійно-орієнтованих дисциплін, а саме «Управління фізичним вихованням і спортом», «Макроекономіка», «Бізнеспланування», «Загальний менеджмент», «Функціональний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Кадровий менеджмент», «Спортивний маркетинг», «Ринкові стосунки і підприємництво у галузі фізичної культури і спорту» та ін.

До основних видів практики для студентів щодо їх професійної готовності належать: ознайомча, навчальна та переддипломна (або стажування). Мета ознайомчої практики – це отримання базових знань про професію, розуміння діяльності спортивного менеджера, сутність завдань, які перед ним ставляться щоб забезпечити успішність спортивних організацій та фізкультурних закладів. Навчальна практика має проводитись за профілем спеціалізації. Щодо переддипломної практики, то вона має стати тим етапом, який завершить навчання, і буде проводитись після успішного засвоєння студентом теоретичної і практичної програм навчання. Зміст практики має визначатись програмою та завданнями індивідуального характеру для студентів, які дозволять закріпити теоретичні знання й отримати уявлення майбутніх спортивних менеджерів про механізми застосування їх на практиці, закріпити навички щодо вирішення завдань практичного характеру, ознайомлення зі специфікою роботи спортивних закладів різного спрямування.

Формування готовності спортивного менеджера до його професійної діяльності вимагає включення навчальної діяльності студентів в аналог майбутньої професійної праці, який представляється різними формами квазіпрофесійної діяльності. Це професійна за змістом і за формою реалізація навчального процесу через рольові й проєктивні методики моделювання майбутньої діяльності менеджера (контекстне навчання), які мають сприяти удосконаленню його вміння працювати в конкретних умовах ринкових відносин, стимулювати його до самоаналізу та професійного самовдосконалення. Кожний напрямок професійної діяльності менеджера з фізичної культури і спорту визначає його роль в організації фізичного виховання і зайняття спортом широкого кола людей.

До організаційної діяльності спортивного менеджера відноситься його здібність організувати ефективне функціонування спортивного комплексу, а саме спортивну роботу з урахуванням в ній кожного бажаного займатися спортом. Також необхідно проводити роботу щодо забезпечення діяльності персоналу спортивного комплексу включаючи навчально-тренувальні заняття так і роботу поза ними.

Професійна готовність спортивного менеджера є всебічним гармонійним розвитком та суб'єктивним станом його особистості. Забезпечення професійної готовності та її регуляція

неможлива без розуміння змісту професійної діяльності. Тому зміст професійної готовності менеджера до роботи в галузі фізичної культури та спорту, здоров'я людини визначається сукупністю всіх необхідних компонентів та їх взаємодією. Серед яких насамперед слід відзначити діяльнісний підхід при підготовці таких спеціалістів [4].

На думку Ю. Дубревського готовність фахівця до своєї професійної діяльності визначається об'єднанням його індивідуальних якостей, рис та здібностей, які дають можливість успішно організувати роботу, підвищувати продуктивність, професійно управляти колективом, процесом підготовки спортсменів до змагань [5]. Тому автор зосереджує увагу на компетентності менеджера фізичної культури і спорту, його готовності виконувати саме ті обов'язки й завдання, які готує йому майбутня професія.

Професійна підготовленість майбутнього менеджера з фізичної культури і спорту, за визначенням Г. Балахнічевої та Л. Заремби [6, с. 27], повинна визначатись трьома рівнями, а саме: I – рівень сформованості професійно-педагогічних знань, умінь, навичок; II – рівень осмислення студентами своєї підготовленості до практичної діяльності, визначення чіткої мети, завдань і змісту; III – рівень професійної спрямованості майбутніх фахівців, їх свідомої активності, сформованість інтересу до проведення виховних, спортивно-масових заходів із фізичної культури й спорту, відповідальне ставлення до виконуваної роботи.

Слід зазначити, що функції спортивного менеджера – це управлінські відносини, які відбуваються при взаємодії суб'єкта й об'єкта керування усередині фізкультурно-спортивних організацій і їх взаємодії з зовнішнім середовищем прямого і непрямого впливу у процесі виробництва та поширювання послуг фізкультурно-спортивного характеру [7, с. 28]

Менеджеру з фізичної культури і спорту при вирішенні практичних завдань необхідно застосувати різні інструменти менеджменту, зокрема методи ухвалення управлінських рішень, моделювання, оптимізації, аналізу даних, збору інформації й обробки експертних оцінок [8, с. 43]. Тому для визначення ефективності впровадження моделі готовності менеджера з фізичного культури і спорту до професійної діяльності важливо враховувати наступні групи критеріїв, а саме: критерії, що забезпечують ефективність професійної складової і характеризують фахові знання, які має опанувати майбутній менеджер; управлінські функції (планування, організація, мотивація, контроль та координація), якими має володіти менеджер для здійснення своєї професійної діяльності; критерії, що відтворюють ефективність його особистісної складової, що визначають його професіональне самоствердження та самореалізацію в сучасних ринкових умовах щодо високих професійних орієнтирів XXI століття [9]. Саме на розвиток професійно важливих якостей, як необхідної умови ефективного здобуття професії і слід звертати особливу увагу при організації професійного навчання майбутнього спортивного менеджера.

Зміст освіти практикуючого менеджера має складатись принаймні з трьох рівнів: загально-теоретичні основи професійної підготовки, теоре-

тично-методичні основи конкретного напрямку його діяльності: спеціалізація фахівця у конкретному виді практичної діяльності, що фактично має дорівнювати певній сумі практичних навичок, умінь, володінь технологіями професійної діяльності.

Стратегічна мета підготовки готовності менеджерів до професійної діяльності полягає в його орієнтації на рішення принципово нових завдань, тобто набуття якостей, які йому будуть потрібні в майбутньому. Тому головна мета навчання спортивних менеджерів потребує як засвоєння знань, так і виховання особистості професіонала, що володіє творчим складом розуму. При цьому в зміст освіти необхідно вкладати рівні й критерії оцінки розвитку особистості, а не тільки оцінку засвоєння навчального матеріалу, і не прагнути до простого набуття знань, умінь, навичок.

Отже, готовність майбутнього менеджера з фізичної культури і спорту до організування своєї професійної діяльності, визначається як складова, що характеризує його професійну готовність, яка повинна поєднувати набуті в процесі навчання знання, ціннісні орієнтації, вміння, мотиви й особистісні якості для забезпечення виконання вище зазначених перед ним завдань та зобов'язань, цільових кваліфікаційних вимог.

Щоб досягти даної мети потрібно наділити менеджера з фізичної культури статусом соціального працівника; активізувати розвиток науки з фізичної культури на базі сучасних навчальних технологій; запровадити систему навчально-методичних центрів, які повинні розробляти і поширювати найбільш модернізовані форми фундаментального підготовки цих фахівців; удосконалити організаційні структури, які мають забезпечити перспективний розвиток системи підготовки менеджерів фізкультури і спорту до їх подальшої роботи.

Методологічна спрямованість удосконалювання професійної підготовки менеджерів для сфери фізичної культури і спорту повинна відповідати загальним тенденціям у розвитку сучасної освіти. Це потребує використання сучасних комп'ютерних й інформаційних технологій в оптимізації навчального процесу, яке має сприяти поліпшенню професійного підготовки фахівців з фізичної культури і спорту [10].

Вирішуючи питання удосконалення процесу готовності менеджера з фізичної культури до професійної діяльності, необхідно враховувати, що спортивний рух, який розвивається, стає більш автономним і вільним. Тому, враховуючи

значення спорту в житті суспільства, слід активно відстоювати зацікавленість менеджерів в розвитку цієї сфери, визначити пріоритети їх діяльності й підтримати їхнє намагання витримувати тиск із боку держави, що і на далі посилюється. Реалізація цих завдань можлива лише в сучасних формах і при новому їх ранжируванні, що постають перед спортивними менеджерами.

При дослідженні питань готовності спортивних менеджерів до їх професійної діяльності, слід враховувати, що існуючі процеси комерціалізації спорту потребують вдалого та ефективного менеджменту, який би впливав на збільшення доходів від сектору спортивних послуг і спортивних видовищ. Розвиток фізкультурно-оздоровчої інфраструктури з урахуванням потреб населення, різноманіття форм обслуговування, методів і засобів пропозиції послуг масового спорту визначають нові вимоги перед менеджерами фізичної культури і спорту.

Зрозуміло, що формування готовності спортивних менеджерів до професійної діяльності не завершується після закінчення вузу. Реалізація їх планів триває на протязі всього часу. Проте саме в результаті навчання закладається фундамент, через який і визначаються проблемні напрямки проектування майбутньої самостійної діяльності. До них, на нашу думку, слід віднести уявлення про зміст професіограми і види професійної діяльності, вміння визначати професійну мету і обирати оптимальні засоби її досягнення, вміння планувати поточну і перспективну свою професійну діяльність, готовність об'єктивно оцінювати свій фаховий рівень і вносити корективи щодо планування подальшої роботи.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Запропонований комплексний підхід до професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до їх освітнього навчання. Без сумніву, він потребує подальшого наукового дослідження, оскільки вимагає в навчальному процесі кардинальної зміни як цілі, так і вектору змісту вищої фізкультурної освіти, спрямованої на забезпечення функціональної готовності цих спеціалістів працювати в умовах внутрішнього та міжнародного ринку праці. Важливо також розробити навчально-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх менеджерів з фізичного виховання та спорту, спрямоване на реалізацію потреб і завдань їх майбутньої професійної діяльності.

Список літератури:

1. Суценок Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л.П. Суценок. – Київ, 2003. – 46 с.
2. Даниленко Л. Інноваційний освітній менеджмент: навч. посіб. / Даниленко Лідія. – Київ: Главник, 2006. – 144 с.
3. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность» / В.А. Семиченко. – К.: Миллениум, 2004. – 521 с.
4. Пилоян Р.А. Деятельностный подход при подготовке специалистов в сфере физической культуры и спорта / Р.А. Пилоян. // Теория и практика физической культуры. 1996. – № 8. – С. 8-11.
5. Дубревський Ю.М. Управління компетентність як складова професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Ю.М. Дубревський // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2008. – №6. – С. 91-93.
6. Балахнічова Г. Формування професійної майстерності майбутнього фахівця фізичної культури : навч.- метод. матеріали для студ. випускних курсів ін-тів фіз. культури / Г. Балахнічова, Л. Заремба. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 146 с.

7. Золотов М.И. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта. 2-е издание / М.И. Золотов, В.В. Кузин. – Москва: Академия, 2004 – 215 с.
8. Мескон М.Х. Основы менеджмента: Пер. с англ./ М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – Москва: Дело, 2000. – 704 с.
9. Черепов В.А. Спортивный менеджер: социально-педагогические основы управленческой деятельности в спорте / В.А.Черепов. – СПб.: Изд. «Ярослав», 1994. – 170 с.
10. Кузин В. Научные основы спортивного менеджмента / В. Кузин, М. Кутепов // Теория и практика физической культуры. – 1998. – № 5. – С. 16-17.

Криштанович С.В.

Львовский государственный университет физической культуры имени И. Боберского

ФОРМИРОВАНИЕ У БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА ГОТОВНОСТИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

В статье проанализированы проблемы готовности будущих специалистов физической культуры и спорта к профессиональной деятельности, обоснованы теоретико-методологические основы их профессиональной подготовки, определены основные требования освоения ими требований учебного процесса.

Ключевые слова: высшее образование, менеджер физической культуры и спорта, теоретико-методологические основы, учебный процесс, готовность к профессиональной деятельности, рынок труда.

Kryshtanovych S.V.

I. Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

THE FORMATION OF FUTURE MANAGERS PHYSICAL CULTURE AND SPORTS READINESS TO PROFESSIONAL ACTIVITY

Summary

In article was analyzed problem of future specialists of physical culture and sports to professional activities, grounded theoretical and methodological principles of training, development basic requirements educational process.

Keywords: higher education, manager of physical culture and sports, theoretical and methodological foundations, educational process, readiness to professional activity, the labor market.